

FAGARA HEITZII AUBRÉV. & PELLEGR.

UDK: ??????

NAZIVI

Fagara heitzii Aubrév. & Pellegr. naziv je botaničke vrste iz porodice *Rutaceae*. Trgovački su nazivi drva te vrste olon (Njemačka, Francuska, Gabon), olon tendre (Francuska), leichtes olon (Njemačka), bongo (Gabon, Kamerun), lomogo, lomvoura, mongo, nongo (Gabon), mbanza (Kongo), olong (Gvineja) i okanham (Nigerija).

NALAZIŠTE

Stabla vrste *Fagara heitzii* nalazimo u zapadnoj Africi. Areal im se proteže od Sierra Leonea do Angole, a rastu i u Kamerunu, Gvineji, Gabonu i Kongu.

STABLO

U svojoj domovini drvo naraste 20 – 25 metara visoko, dužina debla mu je 15 – 20 metara, a prsni promjer 0,6 – 0,9 (1,2) metra. Kora drva je raspucana, katkad hrapava, sivozeleno, blijeda, ali može biti i žućkastocrvena. Debljina kore je do 2,0 centimetra.

DRVO

Makroskopska obilježja

Bjeljika i srževina međusobno se teško razlikuju. Bjeljika je žućkastobijela do sivobijela, a srž je žućkastobijele do slamnato žute boje, pokatkad i zelenkasto-žuta. Drvo je rastresito porozno, a godovi se teško raspoznaju. Traheje i drvni traci vidljivi su samo pod povećalom, na radijalnoj su površini sjajni. Tekstura drva je fina i jednolična, mramorastog je izgleda, matirana do dekorativna.

Mikroskopska obilježja

Na poprečnom presjeku traheje su raspoređene pojedinačno i u parovima. Promjer traheja iznosi 135...240...310 mikrometara, a gustoća im je 1...3...6 na 1 mm² poprečnog presjeka. Volumni udio traheja iznosi oko 16 %. Pore su često ispunjene kristalima. Aksijalni je parenhim paratrahealan, rijedak, vrpčast. Volumni udio aksijalnog parenhima iznosi oko 5 %. Drvni su traci homogeni do blago heterogeni, visine 170...260...345 mikrometara i širine 18...34...47 mikrometara, odnosno 2 – 3 stanice. Gustoća drvnih tra-

kova je 4...6...7 na 1 mm poprečnog presjeka. Volumni udio drvnih trakova iznosi oko 13 %. U drvnim trcima i aksijalnom parenhimu ima kristala. Drvna su vlakanca libriformska. Dugačka su 610...1135...1425 mikrometara. Debljina staničnih stijenki vlakancaca iznosi 2,0...2,5...3,0 mikrometara, a promjer lumena 12,0...18,0...25,0 mikrometara. Volumni udio vlakancaca iznosi oko 66 %.

Fizička svojstva

Gustoća standardno suhog drva, ρ_0	oko 480 kg/m ³
Gustoća prosušenog drva, ρ_{12-15}	450...520...560 kg/m ³
Gustoća sirovog drva, ρ_s	700...850 kg/m ³
Poroznost	oko 68 %
Radijalno utezanje, β_r	oko 3,7 %
Tangentno utezanje, β_t	5,7...6,1 %
Volumno utezanje, β_v	9,2...11,1 %

Mehanička svojstva

Čvrstoća na tlak	36,0...52,0 MPa
Čvrstoća na savijanje	80,0...100,0 MPa
Čvrstoća na vlak, okomito na vlakanca	1,6...2,2 MPa
Čvrstoća na smicanje	oko 6,5 MPa
Modul elastičnosti	10 200 MPa

TEHNOLOŠKA SVOJSTVA

Obradivost

Drvo se dobro i bez teškoća ručno i strojno obrađuje. Lako se čavla i dobro drži vijke. Lako se ljušti i reže.

Sušenje

Drvo se vrlo brzo i lako suši, no sklono je vitopečenju.

Trajnost i zaštita

Prema normi HRN 350-2, 2005, srž drva srednje je otporna na gljive uzročnice truleži (razred otpornosti 3) i srednje otporna na termite (razred otpornosti M). Srž je slabo do srednje permeabilna (razred 2 – 3).

Uporaba

Drvo vrste *Fagara heitzii* upotrebljava se u industriji furnira i furnira za izradu šperploča, za unutarnju stolariju, za proizvodnju kutija i sanduka te dijelova namještaja.

Sirovina

Drvo se kao sirovina isporučuje u obliku trupaca dužine 4 metra, najčešće srednjeg promjera 0,6 metara.

Napomena

Drvo nije na popisu ugroženih vrsta međunarodne organizacije CITES niti na popisu međunarodne organizacije IUCN Red list. Drvo sličnih svojstava imaju i ove vrste drveća: *Fagara macrophylla* Engl., *Fagara inaequalis* Engl., *Fagara* spp., *Hura crepitans* L., *Chloroxylon swietenia* DC., *Citrus medica* L., *Zanthoxylum flavum* Vahl., *Triplochiton scleroxylon* K.

Schum. Poznato je oko 40 vrsta roda *Fagara*. Kora drva tradicionalno se iskorištava u medicinske svrhe.

Literatura

1. Richter, H. G.; Dallwitz, M. J. (2000 onwards): „Commercial timbers: descriptions, illustrations, identification, and information retrieval“. In English, French, German, and Spanish. Version: 4th May 2000. <http://biodiversity.uno.edu/delta/>
2. Wagenführ, R.; Scheiber, C., 1974: HOLZATLAS, VEB Fachbuchverlag, Leipzig, 540-542.
3. ***HRN EN 350-2, 2005: Trajnost drva i proizvoda na osnovi drva – Prirodna trajnost masivnog drva, 2. dio.
4. ***1964: Wood dictionary, Elsevier publishing company, Amsterdam.
5. *** <http://tropix.cirad.fr/FichiersComplementaires/EN/Africa/OLON.pdf> (preuzeto 23. kolovoza 2016.).

prof. dr. sc. Jelena Trajković
doc. dr. sc. Bogoslav Šefer